

A SZÁMVITELI RENDSZER ÉS NYERESÉGADÓZTATÁS ELTÉRŐ SZABÁLYOZÁSI ELVEINEK HATÁSA A VÁLLALATI MŰKÖDÉSRE

KATONA Klára
egyetemi docens (PPKE JÁK)

1. Bevezetés

A vállalati döntéseket alapvetően meghatározza, hogy a tőzsdei finanszírozás által megkövetelt magasabb nyereség kimutatása, vagy a banki hitelek feltételül szabott óvatos gazdálkodás igazolása szükséges-e a pénzalapok megszerzéséhez. A pénzügyi közvetítő rendszer e két jellemző, adott országban domináns formája (tőzsde vagy bank) és az ebből levezethető számviteli alapelvek befolyással bírnak az országok számviteli rendszerének jellegére.¹ Az eltérő alapelveken nyugvó számviteli rendszerek eltérő nyereség kimutatást eredményeznek, mely kihatással van a vállalat által fizetendő nyereségadó mértékére. A vállalatok célja a finanszírozási lehetőségeik bővítése mellett adózási pozíciójuk optimalizálása is, mely törekvések tehát az ország számviteli és adózási szabályai révén szorosan összefüggnek egymással.

Látnunk kell azt is, hogy a nemzetállamok gazdaságpolitikájának célrendszere egyrészt ugyan közös a vállalati érdekekkel, hiszen jól működő, prosperáló cégek nélkül nincs vállalati beruházás, növekvő GDP, növekvő foglalkoztatás vagy exportteljesítmény. Másrészt azonban a kormánzatnak meg kell teremtenie a közjóságok finanszírozásának alapját, mely alapvetően az adórendszeren keresztül valósítható meg. Ez a kormányzati feladat azonban már nehezen egyeztethető össze a vállalati motivációkkal.

Ennek a bonyolult célfüggvénynek a tükrében szeretném bemutatni a számviteli szabályozás és a nyereségadóztatás nemzetközi és hazai összefüggéseit, valamint szándékolt és kutatásokkal mérhető tényleges hatását a magyarországi cégek működésére, különös tekintettel a külföldi tulajdonú vállalatokra.

---

¹ M. R. CZINKOTA – I. A. RONAKAINEN – M. H. MOFFET: *International Business*. Thomson, 2005. 455.

2. Nemzeti számviteli szabályozások különbségei – az adóztatás szempontjai

A nemzeti számviteli rendszerek egymástól eltérő sajátosságai számos okra vezethetők vissza. Az adott ország jellemző szabályozási/jogi gyakorlatára, a pénzügyi közvetítő rendszer domináns jellegére, a számviteli kimutatások által megcélzott befektetők/érintettek körére, valamint az adott ország adórendszerének és adóztatási gyakorlatának milyenségére.

A (jogi) szabályozás tekintetében két alaptípust különböztethetünk meg: a kodifikált jogrendszerrel (code law) működőt, illetve a precedensjogon (case law) alapulót. Az előbbi esetben a számviteli szabályozás is jogszabályokon (törvények, rendeletek stb.) keresztül érvényesül. A diszpozitív jogalkalmazás keretei között azonban a számvitelben is csak arra hoznak szabályokat, hogy mit nem szabad csinálni. Nincs kötelező előírás a beszámoltatás tartamát tekintve, csak ajánlásokkal találkozunk. A számviteli szabályozás független szakmai szervezetek által megalkotott standardokon keresztül valósul meg. Az ellenőrzést a kodifikált jog országaiban a könyvvizsgálók és az adóellenőrök, a „szabadelvű” jogrendszerekben a könyvvizsgálók, de még inkább az értéktőzsde speciális szervei gyakorolják.²

A gazdaság működésének finanszírozása alapvetően két csatornán keresztül valósulhat meg, vagy a pénzpiac (bank) vagy a tőkepiac (tőzsde) lesz a pénzügyi közvetítő rendszer uralkodó formája. Az angolszász országokban a szabad tőke elszórt volt és a tőzsde segítette elő leghatékonyabban a megtakarítások összegyűjtését. A kontinentális országokban azonban a tőke koncentráltasága (feudális maradványként) a bankok felvirágzásának kedvezett. De nem csak történelmi okokra, hanem a gazdasági fejlettségre is visszavezethető a közvetítőrendszerben meglévő különbség. Minél fejlettebb az ország gazdasága, annál nagyobb prioritást kap a tőkepiac. A kevésbé fejlett országokban a banki közvetítés szerepe a meghatározó (átmeneti időszakban ezeket az intézményeket lehet először kialakítani a stabilitás és a koordináció érdekében), a tőke akkumulációját ez a közvetítő segíti elő leginkább.³ A közvetítő rendszer milyensége azért meghatározó a számviteli rendszer kialakulásában, mert más típusú befektetők finanszírozzák a vállalatokat. A tőzsdei finanszírozás alapfeltétele az átlátható működés, a megbízható, valós vagyoni- és jövedelemadatok elérhetősége. A vállalat a magas vállalati érték kimutatásában érdekelt, hiszen ez vonzza a befektetőt. Mindezek az elvárások két számviteli alapelv elsődlegességét vonják maguk után, a valódiság és a teljesség elvét.

Teljesség elve [Szt. 15 § (2)]: a gazdálkodónak könyvelnie kell mindazon gazdasági eseményeket, amelyeknek az eszközökre és a forrásokra, illetve a tárgyévi eredményre gyakorolt hatását a beszámolóban ki kell mutatni.

² TASI M.: *A számvitel szabályozása, különös tekintettel az Európai Unió és Magyarország gyakorlatára.* BKÁE TDK, 2004. 18.

³ DE FIORE – H. UHLIG [2005]: *Bank Finance versus Bond Finance. What Explains the Differences Between US and Europe?* Frankfurt, European Central Bank, *ECB Working Paper Series*, No.547., November, 2005.

Valódiság elve [Szt. 15 § (3)]: a könyvvitelben rögzített és a beszámolóban szereplő tételeknek a valóságban is megtalálhatóknak, bizonyíthatóknak, kívülállók által is megállapíthatóknak kell lenniük. Értékelésük meg kell, hogy feleljen az előírt értékelési elveknek és az azokhoz kapcsolódó értékelési eljárásoknak.

A banki közvetítés a hitelből finanszírozás gyakorlatát erősítik. A hitelező meggyőzése érdekében a vállalat megbízhatóságot akar sugározni, egy olyan vállalkozás benyomását kelteni, mely elég körültekintően, óvatosan jár el, ahol a hitel vissza nem fizetésének kockázata a lehető legalacsonyabb. Ez a finanszírozási forma az óvatosság számviteli elvének kedvez.

Óvatosság elve [Szt. 15 § (8)]: nem lehet eredményt kimutatni akkor, ha az árbevétel, a bevétel pénzügyi realizálása bizonytalan. A tárgyévi eredmény meghatározása során az értékvesztés elszámolásával, a céltartalék képzésével kell figyelembe venni az előrelátható kockázatot és a feltételezhető veszteséget akkor is, ha azok az üzleti év mérlegének fordulónapja és a mérlegkészítés időpontja között váltak ismertté. Az értékcsökkenéseket, az értékvesztéseket és a céltartalékokat el kell számolni, függetlenül attól, hogy az üzleti év eredménye nyereség vagy veszteség.

A valódiság/teljesség, illetve az óvatosság elve, mint fő szervezőelvek eltérő vállalati teljesítmény kimutatásához vezetnek. Az angolszász országok számvitele nagyobb eredményt, magasabb eszközértéket és alacsonyabb céltartalék-képzést eredményez, mint a kontinentális európai országoké.

Végül, de nem utolsósorban döntő kérdés, hogy az adórendszer, az adószabályozás meghatározza-e a számviteli szabályozás kialakítását, a számvitel által levezetett eredmény és a nyereségadó alapját képező adóalap között mennyire szoros a kapcsolat. Alapvető különbséget az angolszász és a kontinentális gyakorlat között találunk. Az angolszász országokban nagyon laza, vagy egyáltalán nincs kapcsolat a nyereségadó és a számviteli eredmény között, a kontinentális európai csoportba tartozó országokban viszont alapvetően meghatározó a számviteli eredmény szerepe az adózásban.

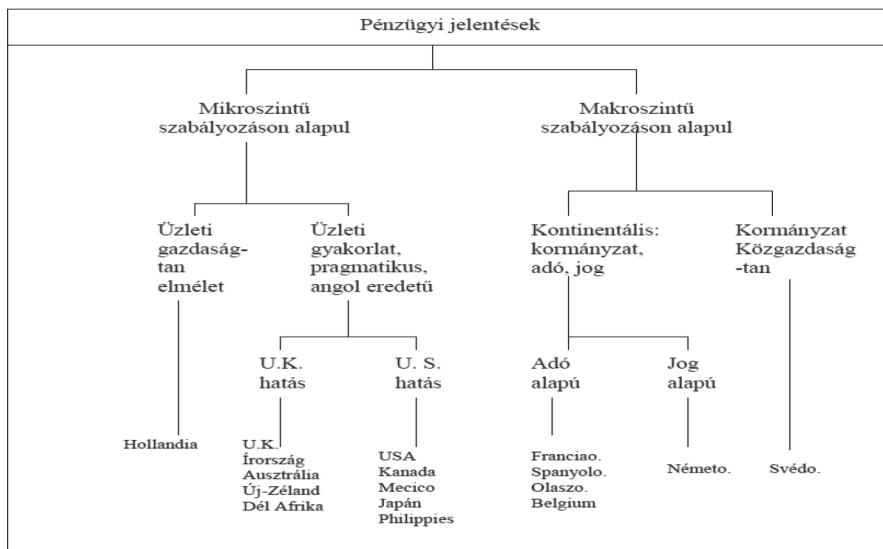
Az adózás és a számvitel függetlenségének az Egyesült Államok az egyik legjellemzőbb példája. A számviteli szabályokat az US GAAP (*United States Generally Accepted Accounting Principles*), szabályrendszere, míg az adózást az US IRC (*Internal Revenue Code*) szabályozza. Az eltérő alapmotívumok miatt a számviteli és adózási célok összehangolása gyakorlatilag le is került a napirendről. Az Egyesült Királyságban a jövedelemadóztatás kiépülése megelőzte a számviteli szabályozás kialakulását, ami önmagában is megmagyarázza a két eredmény (nyereségadó alap és számviteli) eltérését. A nyereségadóztatás a jövedelem forrása szerint elkülönül (tőkejövodelemek, illetve működési bevételek), valamint az adó alapja a tényleges (pénzforgalmi) teljesülés szerint kerül meghatározásra, ami tükrözi a valós, átlátható viszonyok iránti igényt.⁴

A kontinentális európai országok közül külön is kiemelhetjük a német példát, ahol a számviteli és adószabályok erősen összefonódnak, a számviteli politika kialakításában az adószabályoknak meghatározó szerepük van. Az adó alapját – bizonyos korrekciók után – a számviteli eredmény képezi. Ugyanakkor a vállalkozónak egy ún. adómérleget

⁴ KOVÁCS Dániel Máté – MOHL Gergely: Számvitel és az adózás kapcsolata – Nemzet(köz)i példák. *Számvitel – Adó – Könyvvizsgálat*, 2012/7–8. 345.

kell összeállítania, ami azt jelenti, hogy a vállalkozás vagyonát az adószabályoknak megfelelően át kell értékelnie. Mindez azt eredményezi, hogy a vállalkozó a minél alacsonyabb vagyoni és jövedelemérték kimutatásában érdekelt, hiszen így tudja csökkenteni, minimalizálni a nyereségadó alapját. Franciaországban a német gyakorlathoz hasonlóan szoros a kapcsolat és visszahatás a számvitel és adózás között, azonban adó-mérleg készítési kötelezettség nincs.⁵

1.ábra: Nemzetközi számviteli rendszerek osztályozása Nobes alapján

Forrás: C.W. Nobes, „International Classification of Accounting System”.
In: Czinkota M. R. et. al. (2003) 455.o.

Magyarország számviteli szabályozása a kontinentális, leginkább pedig a német mintát követi. A társasági adó alapja a számviteli eredmény, melyet különböző adó-alap korrekciós tényezők módosítanak ugyan, de mégis alapvető befolyást gyakorol a számviteli elszámolásra az a tény, hogy a vállalat adófizetésének mértéke függ tőle. (Adómérleg készítése a magyar cégek számára nincs előírva.) A hazai gyakorlatban is az óvatosság elve kap nagyobb hangsúlyt a valódiság és teljesség elvével összevetve.

A nemzeti számviteli szabályozások fentebb részletezett eltérései alapvetően a nemzetközi tőkeáramlás fokozódásával, a multinacionális vállalatok számának növekedésével egyre komolyabb problémákat okoztak és okoznak. A különböző országokban működő vállalatok gazdasági/pénzügyi kimutatásának összehasonlíthatósága, különösen a konszolidált beszámoló készítésekor, illetve a különböző tőzsdéken való megjelenéskor válik fontossá. Felerősödött tehát az igény egy egységesebb számviteli gyakorlat, illetve közös számviteli nyelv kialakítása, valamint egy mindenki által követendő nemzetközi számviteli szabályozás iránt.

⁵ Uo.

3. A nemzetközi számviteli rendszerek és hatásuk a nemzeti szabályozásra

A Nemzetközi Számviteli Standard Bizottságot (International Accounting Standards Communittee, IASC) azzal a céllal hozták létre Londonban 1973-ban, hogy nemzetközi számviteli standardokat (IAS) dolgozzon ki, fogadtasson el, fejlesszen és segítse elő a számviteli harmonizáció folyamatát. Kezdetben 10 ország vett részt a megalapításban, 2000-ben már 143 tagja volt. 2001-től az IASC munkáját a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (International Accounting Standards Board, IASB) folytatta, és az általa kibocsátott Nemzetközi beszámoló-készítési Standardok (International Financial Reporting Standards, IFRS) átvették az IAS szerepét.

2005. január 1-től minden, az európai uniós tőzsdén jegyzett társaságnak kötelezővé vált konszolidált beszámolóját a nemzetközi standardok alapján elkészítenie.⁶

A másik fontos, nagy múltra visszatekintő szabályozási modell az US-GAAP (United States Generally Accepted Accounting Principles), amely az Amerikai Egyesült Államok általánosan elfogadott számviteli alapelveit foglalja magában. Valójában az amerikai tőzsde szabályozására jött létre, de szerepe a nagyszámú amerikai tulajdonú multinacionális vállalat miatt nemzetközi jelentőségű.⁷

Európában az 1970-es években kezdődött meg a számvitel közösségi szintű szabályozása elsősorban számviteli irányelveken keresztül. A számviteli irányelvek célja, hogy biztosítsa a piaci befektetők számára, hogy a társaságok vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetükről megbízható, valós, valamint nemzetközi szinten összehasonlítható adatokat hozzanak nyilvánosságra. Az irányelvek átvétele nem kötelező, de ezekkel ellentétes nemzeti szabályozást nem lehet kialakítani.

- 1. sz. Társasági jogi irányelv (68/151/EGK) – A társas vállalkozások információszolgáltatási kötelezettségét szabályozta.
- 4. sz. Társasági jogi irányelv (1978. 07. 25.) – A gazdasági társaságok éves beszámolójáról és az üzleti jelentésének tartalmi és formai szabályozásáról
- 7. sz. Társasági jogi irányelv (1983. 06. 13) – A konszolidált/összevont beszámolóról.
- 8. sz. Társasági jogi irányelv (1984. 04. 10.) – A számviteli beszámoló felülvizsgálatával megbízott személyek működésének engedélyezéséről.
- Irányelv a közkereseti társaságokról (1990. 11. 08).
- Irányelv (1990. 11. 08.) a közép vállalatok egyszerűsített éves beszámoló készítési kötelezettségéről.
- A 2001/65/EK irányelv a 78/660/EK, a 83/349/EGK és a 86/635/EGK irányelveket módosítja. Lehetővé teszi egyes pénzügyi eszközök és források valós értéken történő értékelését.

⁶ KAZAINÉ ÓNODI Annamária: *Nemzetközi számvitel kérdései vállalati nézőpontból.* [Műhelytanulmányok] Corvinus Egyetem, Vállalatgazdaságtan Intézet, 2008.

⁷ MAJOROS György: *A magyar számviteli szabályozás értékelése a vezetői számvitel beszámoltatási rendszerének továbbfejlesztésével.* Ph.D. értekezés. Gödöllő, 2010. 16–18.

- A 2003/51/EK irányelv – megengedi a beszámoló eltérését a korábban előírt sé máktól, csökkentve ezzel az irányelvi és a nemzetközi előírások közötti különbséget.
- 2006/46/EK irányelv célja az igazgatósági tagok kollektív felelősségének megerősítése, a kapcsolt felekkel folytatott tranzakciók átláthatóságának növelése, valamint a nyilvánosságra hozatal javítása.
- 2013/34/EU irányelv a 2006/43/EK irányelv módosítását tartalmazza, valamint a 78/660/EGK és a 83/349/EGK irányelv hatályon kívül helyezését. Egyik fő törekvése, hogy a pénzügyi beszámolóval kapcsolatos elvárások egyenes arányban álljanak a vállalkozás méretével. A tagállamoknak 2015. július 20-áig kell jogszabályaikat úgy módosítani – és a módosításokat hatályba léptetni –, hogy az irányelvnek megfeleljenek.

A fenti három rendszer (IFRS, USA-GAAP és EU-s irányelvek) között felfedezhetők az eltérő jogi megközelítés miatti különbségek. A kontinentális jellegű szabályozás rendszerszemléletű, kötelező előírásokból épül fel (code law, EU szabályrendszer); az angolszász megközelítés technikai jellegű, egy adott eset megoldására törekszik (case law, US GAAP és az IAS).⁸ Az angolszász országok (Nagy Britannia, USA) nemzeti számviteli standardjai nagyon hasonlóak a nemzetköziekhez. Ezekben az országokban a nemzetközi számviteli standardok alkalmazása, beillesztése az adott ország nemzeti számviteli rendszerébe sokkal könnyebb és gyorsabb, mint a kontinentális európai uniós tagországoknál.

A magyar 2000. évi C. Számviteli törvényben kimutatható a standardok hatása, különösen a valós értékelésre vonatkozó szabályozásban, amely lényegében az IAS 39 standard átvétele.

A valós értékelés lehetősége a 2004. január elsejével bekerült ugyan számviteli törvényünkbe, de csak a pénzügyi instrumentumok értékelésénél engedi alkalmazását.

2016-tól a közösségi jogharmonizációs célt szolgáló törvénymódosításnak köszönhetően alapvető számviteli előírások módosulnak. Többek között megszűnik a rendkívüli eredmény tétel, a mérleg szerinti eredmény fogalma, változnak az osztalék-elszámolás szabályai és az üzleti- vagy cégérték leírásának szabályai

Az egyik legjelentősebb változást a magyar számviteli törvényben a 2013/34 EU irányelv indította el. 2015. június 12-én elfogadták az 1387/2015. (VI. 12.) Korm. határozatot. Ennek keretében a kormány jóváhagyta az IFRS-ek egyedi beszámolási célokra történő magyarországi bevezetését. A bevezetés több lépcsőben történik majd. Jelenleg az IFRS kötelezően alkalmazandó az EU tőzsdéin jegyzett és konszolidált pénzügyi kimutatásokat készítő vállalkozásoknál, valamint választható azon vállalkozások számára, amelyek tőzsdén nem jegyeztek, de konszolidált éves beszámolót készítenek. 2016-tól azonban választható, illetve kötelező lesz sokak számára.

⁸ MADARASINÉ SZIRMAI A. – MATIKOVICS G. – RÓZSA I.: IAS vs US GAAP. *Hazai és nemzetközi jogszabályok, szabványmagyarázatok gyűjteménye*. Verlag Dashöfer Szakkiaadó kft., 2005.

Az alkalmazás 2016. január 1-jétől választható azon vállalkozások számára (az MNB által felügyelt intézmények kivételével):

- amelyek értékpapírjait az Európai Gazdasági Térség bármely tagállamának szabályozott piacán forgalmazzák,
- amelyek legfelsőbb anyavállalata a konszolidált beszámolóját az IFRS-ek alapján készíti el.

2017. január 1-jétől kötelező azon vállalkozások számára:

- amelyek értékpapírjait az Európai Gazdasági Térség bármely tagállamának szabályozott piacán forgalmazzák,
- amelyek a hitelintézetek és a hitelintézetekkel egyenértékű prudenciális szabályozásnak megfelelő pénzügyi vállalkozások; a szövetkezeti hitelintézetek és a szövetkezeti hitelintézetek integrációjában részt vevő egyéb hitelintézetek, valamint egyes kisebb méretű hitelintézetek kivételével.

2017. január 1-jétől választható azon vállalkozások számára:

- amelyek a biztosítók, a szolvencia II. szabályozás alá nem tartozó biztosító egyesületek kivételével,
- az MNB felügyelete alá tartozó, az előzőekben nem említett intézmények, a pénztárak kivételével,
- az előzőekben nem említett, könyvvizsgálati kötelezettség alá eső társaságok.

2018. január 1-jétől kötelező azon vállalkozások számára:

- amelyek a szövetkezeti hitelintézetek és a szövetkezeti hitelintézetek integrációjában részt vevő egyéb hitelintézetek, valamint egyes kisebb méretű hitelintézetek.

Az IFRS-ek egyedi beszámolási szinten lehetővé váló bevezetése jelentős változásokat fog eredményezni egyéb területeken is: például össze kell hangolni az adójogszabályokat, a statisztikai adatközlések rendszerét, és a vállalati számviteli és informatikai rendszereket is szükséges lesz felülvizsgálni.

4. Az IFRS bevezetésének hatása a vállalati működésre különböző jogrendszerekben és Magyarországon

Az IFRS alkalmazása nem minden vállalat és nem minden ország számviteli rendszerére számára egyszerű vagy előnyös. Vannak kutatások, melyek a bevezetés mellett, és amelyek ellene hoznak fel érveket illetve empirikus kutatási eredményeket.

Az egyik érvrendszer szerint a vállalatok vonzerejét, versenyképességét erősíti, ha beszámolójukat nemzetközi standardok szerint készítik el, hiszen a külföldi befektetők befektetési döntéseikhez nemzetközileg is összehasonlítható és transzparens adatokat igényelnek. Nemzetközi kutatások is alátámasztják ezt a feltételezést. Azáltal ugyanis, hogy a számviteli standardok alkalmazása összehasonlíthatóbbá teszi a pénz-

ügyi kimutatásokat, valamint hozzájárul a számvitel harmonizációjához, ösztönzőleg hat a befektetések növekedésére, és csökkenti a tőkeköltségeket is.⁹

Másik megközelítésben azonban a nemzetközi standardokra való áttérés negatívan érintheti a vállalkozások pénzügyi mutatóit, különösen akkor, ha a kontinentális európai országban működő cégről van szó. Beke Jenő és Tiszberger Mónika¹⁰ készített elemzést arról, hogy a nemzetközi standardokat már adaptált cégek gazdasági teljesítménye mutat-e szignifikáns eltérést a nemzeti számviteli szabályokat követő vállalkozásokhoz képest. Tanulmányukban korábbi kutatási eredményekkel igazolják, hogy a nemzetközi tapasztalatok változatos képet mutatnak: A Liverpooi Egyetem¹¹ felmérése bebizonyítja, hogy a londoni tőzsde 100 legnagyobb cége közül 50-nél a nemzetközi standardokra való átállás 39 százalékkal növelte meg az adózás utáni eredményt. A nyereség növekedésében a legnagyobb hányadot (24 %-ot) az üzleti vagy cégérték (goodwill) újfajta számbavétele idézte elő. A görögországi cégeknél az IFRS adaptációját követően jelentős mértékben megemelkedett a jövedelemmutatók volatilitása. Mi több, a nemzetközi standardokat alkalmazó cégek nyereségessége is mérséklődött, ami együtt járt alacsonyabb vezetői jövedelmekkel, illetve magasabb tőkeáttételt, ezáltal pedig alacsonyabb fizetőképességet is eredményezett.¹² A finn számviteli szabályozásról a nemzetközi standardokra áttérő cégeknél az eredményarányos árbevétel, a tőke- és eszközarányos eredmény és az eladósodottság mutatóinál pozitív hatású változás volt megfigyelhető. A cégek fizetőképessége és piaci mutatói viszont gyengültek az IFRS adaptációját követően.¹³

A magyarországi elemzés a tőzsdei cégek vonatkozásában nem mutatott ki érdemi eltérést a cégek pénzügyi helyzetét illetően a standardadaptációt követően. Azonban a kutatásba bevont cégek alacsony száma miatt nem lehet ez alapján egyértelmű következtetéseket levonni.¹⁴

Összefoglalva a fentiekben leírtakat, jelenleg az alábbi kérdéseket és válaszokat fogalmazhatjuk meg szélesebb körű, nemzetközi tapasztalatok alapján a hazai cégek számára:

Milyen Magyarországon működő vállalatnak érdeke a nemzetközi standardok bevezetése?

⁹ R. PINCUS – R. HEMLER – S. A. KLEIN: Using stochastically-generated subcolumns to represent cloud structure in a large-scale mode. *Monthly Weather Review*, Volume 34., December 2006. 3644–3656.; K. JERMAKOVICZ – P. KINSEY – I. WULF: The Value Relevance of Accounting Income Report – ed by DAX-30, German Companies. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 2007. 18.

¹⁰ BEKE Jenő – TISZBERGER Mónika: Nemzetközi számviteli standardizáció a hazai gyakorlat tükrében. *Pénzügyi Szemle – Fókuszban a számvitel*, 2012/4.

¹¹ P. ORMROD – P. TAYLOR: A study of the impact of IFRS adoption has looked beyond the early adopters for evidence. *Journal of Accounting*, 12., (2006) 82–84.; BEKE–TISZBERGER (2012) i. m. 445.

¹² G. IATRIDIS – S. ROUVOLIS: The postadoption effects of the implementation of International Financial Reporting Standards in Greece. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 19., (2010) i. m. 55–65.; BEKE–TISZBERGER (2012) i. m. 446.

¹³ A. M. LANTTO – P. SAHLSTRÖM: Impact of international financial reporting standard adoption on key financial ratios. *Accounting and Finance*, 49, (2009) 341–361.; BEKE–TISZBERGER (2012) i. m. 446.

¹⁴ BEKE–TISZBERGER (2012) i. m. 446.

Elsősorban a külföldi tulajdoni hányaddal rendelkező illetve multinacionális cégek számára előnyös az IFRS átvétele, amelyek konszolidált (összevont) beszámoló készítési kötelezettséggel rendelkeznek. A külföldi befektető szívesebben célozza meg azokat a vállalatokat, melyek számviteli kimutatásain eligazodik, melyek számára is ismerősek és értelmezhetőek. Ha pedig a cég eleve egy nemzetközi vállalatbirodalom része, akkor a különböző országokban működő divíziók pénzügyi eredményeit és hatékonyságát könnyebben lehet összehasonlítani egy egységes számviteli rendszer alkalmazásakor. A konszolidált beszámoló elkészítésének folyamata is rövidebb és olcsóbb, ha a számviteli nyelv egységes.

Mi szól az IFRS bevezetése ellen a magyar cégek esetében?

Alapvető probléma a hazai és nemzetközi számviteli rendszerek közötti szemléleti különbség: az előbbi a kontinentális európai, az utóbbi az angolszász modellt követi. Ebből következően a nemzetközi standardok bevezetése költség-, idő- és szakértelemigényes Magyarországon. A hazai számviteli szabályozással összefüggésben a domináns pénzügyi közvetítő rendszer nálunk – akárcsak a kontinentális Európában – a bankrendszer. Az elsőszámú finanszírozó tehát a hitelező, ez a tény pedig az óvatosság elvét erősíti a valódiság elvével szemben. A kontinentális európai, így a magyarországi számvitel által meghatározott eredmény képezi a társasági (nyereség) adó alapját. A nemzetközi tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy az IFRS alkalmazása felülértékeli a nyereséget és a saját tőkét a legtöbb európai ország számviteli kimutatásához képest, az értékelési különbségek miatt a bevezetést követően a nyereség nagyobb lesz – bizonyos esetekben volatilisabbá válik –, ami az adóalap növekedéséhez vezet. Ezen túlmenően növekedhet a tőkeáttétel, ezzel összefüggésben romolhat a fizetőképesség, gyengülhetnek a piaci mutatószámok és a vezetői jövedelmek.

Amennyiben a magyar vállalatok nagy tömegben térnek át a nemzetközi számviteli standardok szerint könyvelésre és beszámoló készítésre, ez érinteni fogja a társasági jog és az adójog területeit is, a jogi ellentmondások felszámolását kényszerítve ki.

A 2016-os változások az IFRS szélesebb körű magyarországi bevezetését illetően mindenképpen szükségessé teszik a kérdés mélyebb elemzését.

5. A számviteli eredmény adóalappá konvertálásának tényezői Magyarországon és hatásuk a vállalati döntésekre

Jelenleg Magyarországon a számviteli szabályozás és nyereségadóztatás között szoros kapcsolat áll fenn. A számviteli eredmény képezi a társasági adó alapját, ugyanakkor a társasági adóról szóló törvény (1996. évi LXXXI. törvény [Tao. tv.]) meghatározza azokat az adóalap korrekciós tényezőket, melyek eltérítik a számvitel által előállított eredményt az adózás szempontjából figyelembe vehető nyereségtől.

Az adóalap korrekciós tételek tartalmi értelmezéséhez szükséges tisztáznunk az adóztatás mögött meghúzódó elvi közgazdasági megfontolást, mely egy fenntartható gazdaságpolitika alapját képezi. Akkor tekinthetjük tehát hatékonyak az adórendszert, ha úgy biztosítja a kormányzat számára szükséges adóbevételeket, ha minimális hatással van a gazdasági folyamatokra és nem borítja fel az erőforrások hatékony

allokációját.¹⁵ Ha az adórendszer kellően rugalmas, akkor gyorsan és automatikusan tud alkalmazkodni a gazdasági feltételekben bekövetkezett változásokhoz. (Lásd a 1. táblázatban az elmúlt negyedszázadban társasági adóról és adóalap korrekciós tényezők változásáról készített kimutatást!)

Ha az adópolitika jóléti közgazdaságtani megközelítéséből indulunk ki, akkor az adórendszernek úgy kell biztosítania a közjóságok költségeinek fedezetétül szolgáló adóbevételek összegét, hogy ezenközben maximalizálja a jólétet és az egyének hasznosintjét. Jelen esetben a társaságokra kivetett adók összegének növelése, valamint a vállalati eredményesség és versenyképesség erősítése az együttesen elerendő cél. Értelemszerűen a második törekvés az, amely a vállalati érdekekkel összeegyeztethető.

Ugyanakkor látnunk kell, hogy az országok közötti adóversenyben e két cél együttes megvalósításakor nem egyforma eséllyel vesznek részt a különböző méretű országok. Egy nem túl nagy adóalappal rendelkező országban, ha a vállalati versenyképesség növelése érdekében a kormányzat csökkenti a társasági adó mértékét, akkor ennek eredményeképpen nem keletkezik elegendő adóbevétel a közkiadások finanszírozására. Mivel a vállalatok dönthetnek, hogy a tőkéet egy kedvezőbb adóteher– közjóság csomagot kínáló országba helyezik át, ezáltal a kormányzatok arra kényszerülnek, hogy a mobil adóalapról (tőke) a kevésbé mobil adóalapra (munka) terheljék át a közjavak finanszírozásának költségeit. Így tehát a külföldi működőtőke befektetői által igénybe vett közszolgáltatások árát a helyi lakosság fizeti meg.¹⁶

Nézzük meg, hogy a 2000/C. törvény szerint meghatározott számviteli eredmény milyen módosító tényezőkön keresztül alakítja a társasági adó alapját, és ezek az adóalap módosító tényezők hogyan hatnak a vállalati döntésekre Magyarországon!

5.1. Vállalatbarát korrekciós tényezők

Az egyik legfontosabb eredményt javító lehetőség az adóalap korrekciós tételek között, amivel élhetnek a vállalatok, a veszteségelhatárolás. A veszteségelhatárolás módot ad arra, hogy a vállalkozás veszteséges éveinek negatív eredményét az elkövetkező évek pozitív eredményébe beszámíthassa. A korrekciós tényező figyelembe veszi a vállalkozási nyereség-veszteség ciklikus változását, valamint azt a tényt, hogy vannak olyan nagy összegű beruházások, amelyek csak több év után kezdenek el nyereséget termelni. A vállalatbarát adókorrekciós lehetőség azonban visszaéléseknek is teret engedett. Megnőtt a kereslet a veszteséges cégek iránt, hiszen ezek felvásárlásával a felvásárló cég tényleges nyereségét annullálni lehetett. A családok visszaszorítása érdekében a szabályozás folyamatosan szigorodott. Először a veszteséges cégek eladásánál léptettek életbe korlátozásokat, előírva, hogy a jogutód kötelessége meghatározott időn át folytatni a jogelőd tevékenységét. Majd az adóalap kiszámításakor az adózás előtti eredmény csökkentésére felhasználható veszteség nagyságát korlátozták, maximum az adóalap feléig terjedő mértékig. 2015-től pedig már időbeli hatálya is van a felhasznál-

¹⁵ J. E. STIGLITZ: *A kormányzati szektor gazdaságtana*. KJK-KERSZÖV, 2000. 401–421.

¹⁶ MIKE K.: A gazdaságpolitikai döntéshozatal nemzetek fölötti centralizációja és a közösségi gazdaságtan. *Közgazdasági Szemle*, L. évf., 2003. március, 254–268.

hatóságnak, az elhatárolt veszteségeket csak öt évig lehet beszámítani a társasági adó csökkentésére.

A magasabb hozzáadott értékű termelést, a vállalati kutatás-fejlesztési tevékenységet, a szellemi termék előállítását kívánja ösztönözni két adóalap korrekciós tényező, a kutatás-fejlesztési (K+F) tevékenységre és a jogdíjra vonatkozó kedvezmény. Az előbbi esetben a felmerülő költségek többszörös (kétszeres) elszámolására ad módot a törvény. A K+F tevékenység költségeinek aktiválását (eszközként állományba vételét) a magyar számviteli törvény, ellentétben az IFRS előírásaival (IAS 38.), lehetővé teszi. Ekkor tehát már nem költségként, hanem eszközként jelenik meg ez a tétel a cég kimutatásaiban. Ugyanakkor ez az adóalap korrekciós tényező függetlenül attól, hogy ezeket a költségeket immateriális jószágként állományba vették-e, vagy sem, megengedi, hogy a vállalat K+F költségeinek 100%-ával csökkentse az adóalapját.

A második, jogdíjakra vonatkozó kedvezmény pedig, a szellemi termékek értékesítéséből származó bevételek 50%-ának leírhatóságával – adóalap csökkentés révén – támogatja a vállalatok innovatív tevékenységét.

5.2. Számviteli technikai jellegű korrekciós tényezők

A számviteli törvény néhány esetben olyan nem tényleges ráfordítások elszámolására ad módot, amelyek adóalap csökkentő jellegét a társasági adóról szóló törvény nem ismeri el. Ilyenek a vállalati döntés alapján és nem kötelező módon képzett céltartalékok, a ráfordításként elszámolt hitelezési veszteségek, az ellenérték nélkül nyújtott juttatások különféle esetei, illetve azok a költségek, melyek nyilvánvalóan nem a vállalkozási tevékenység érdekében merültek fel.

Ennek megfelelően az adóalapot növelni kell a várható kötelezettségekre és jövőbeni költségekre képzett (nem kötelező) céltartalék összegével. Az IFRS szabályai egyébként (IAS 37.) eleve ki is zárják azt, hogy a vállalat ilyen jogcímen céltartalékot képezzen.

A hitelezési veszteségből a követelés behajthatatlan részével lehet az eredményt csökkenteni. A visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatás, a véglegesen átvett pénzeszköz, a térítés nélkül átvett eszköz, az elengedett kötelezettség, és az átváltalt tartozás esetében az adótörvény semlegesíti a számviteli elszámolást, vagyis az a fél, aki ráfordítást számol el, meg kell, hogy növelje az adóalapját, aki pedig bevételt realizál, csökkentheti azt.

Végül, pedig ha a vállalkozás nem megfelelően dokumentált, nem ésszerű, pláne nem legális tevékenységhez kapcsolódóan számol el ráfordítást, azzal az összeggel korrigálnia kell az adóalapját, természetesen felfelé.

5.3. Nemzetközi összehasonlítást és értékelést érintő korrekciós tényezők

Az alábbiakban azokat az adóalap korrekciós tételeket mutatom be, melyek alapvetően meghatározzák a külföldi tulajdonú, nemzetközi vállalatok működését. Vagy azért mert sajátosak, vagy kifejezetten rájuk szabottak. Ezek egyrészt az értékcsökkenés adóalapban figyelembe vehető mértékére vonatkozó szabályok, másrészt a beruházások finanszírozásának, a saját tőke védelmének előírásai, az osztalék kettős adóztatá-

sának elkerülését szolgáló előírások, és utoljára, de nem utolsó sorban a nemzetközi vállalatok transzferázására vonatkozó megkötések.

Először nézzük az értékcsökkenés elszámolásának meghatározását! Ezzel kapcsolatosan mást mond a magyar számviteli törvény, a Tao törvény és az IFRS. A magyar számviteli törvény az immateriális javak, a tárgyi eszközök amortizációját a bekerülési értékből (beszerzési, illetve előállítási) kiindulva vezeti le. Az éves értékcsökkenés nagyságát a hasznos élettartam végén várható maradványértékkel csökkentett bekerülési érték alapján különböző módszerekkel állapítja meg: terv szerinti, ezen belül progresszív, degresszív, lineáris, egyszeri (a 100.000 forint egyedi beszerzési, előállítási érték alatti eszközöknél), vagy terven felüli módszer alkalmazását lehetővé téve. Az IFRS szabályai szerint a befektetett eszközök kimutathatók valós, piaci értéken is, és ekkor ez képezi az értékcsökkenési leírás alapját is. A számviteli harmonizáció korábban már említett elvárásainak megfelelően a magyar törvény is lehetőséget biztosít a befektetett pénzügyi eszközök esetében a valós értéken való nyilvántartásra. Itt a tulajdoni részesedést jelentő befektetésnél, illetve a hitelviszonyt megtestesítő, egy évnél hosszabb lejáratú értékpapírnál azonban nem értékcsökkenést, hanem értékvesztést kell elszámolni abban az esetben, ha a könyv szerinti érték és piaci érték közötti különbség veszteségjellegű, tartósnak mutatkozik, és jelentős összegű.

A magyar társasági adó törvény ugyanakkor a fentiekkel ellentétben csak egyféle, bekerülési értéken alapuló értékcsökkenési leírást ismer el adóalap csökkentő ráfordításként és ez kizárólag a lineáris leírás. Ha a magyar adótörvény a nemzetközi gyakorlathoz hasonlóan lehetővé tenné a különböző amortizációs kulcsok alkalmazását, akkor különböző éves pénzáramok keletkeznének a cégeknél, ami adómegetakarítást generálna. Az amerikai vállalati pénzügyi szakirodalom hosszan foglalkozik a jól megválasztott amortizációs kulcsok miatti adómegetakarítások jelenértékének vállalati értékre gyakorolt hatásával, ami mindenképpen a vállalati menedzsment pénzügyi döntéseinek egyik sarkalatos pontja.¹⁷

A vállalati pénzügyi döntéseket ugyanis nem a számvitel által kimutatott eredményre alapozzák, hanem a tényleges pénzáramra (cash flow). Az értékcsökkenési leírás pedig éppen egy olyan tétele a számviteli ráfordításoknak, amely tényleges pénzkidárást nem generál, hanem gyakorlatilag a megtakarítás egy speciális formája, ami arra szolgál, hogy az elértéktelenedő eszközparkot saját forrásból pótolni tudja a vállalat. Az amortizáció tehát egy, a vállalatnál ténylegesen meglévő pénzállomány, melyet a számvitel ráfordításként, vagyis adóalap csökkentő tényezőként kezel. A különböző leírási módok másképpen érintik a vállalati éves pénzáramot és az ebből fakadó adómegetakarítást.¹⁸ A lineáris módszer minden évben ugyanakkora összeget vesz számításba amortizációként, míg például a gyorsított (degresszív) eljárás a hasznos élettartam elején többet, a későbbi években kevesebbet számol el. A degresszív módszer ez által az adófizetést későbbre halasztja: eleinte tehát kevesebb adót fizet a vállalat, vagyis több lesz az adómegetakarítása, majd később fizeti ki a többletadót és ekkor kisebb lesz az adómegetakarítása. Összességében ugyanannyi adót fizet, mintha lineáris eljá-

¹⁷ R. A. BREALEY – S. C. MYERS: *Modern vállalati pénzügyek I.* Panem, 1999. 121.

¹⁸ BÉLYÁCS I.: *Amortizáció és pótlás.* Pécs, Janus Pannonius Egyetemi Kiadó, 1992. 80.

rást választana, viszont a jelenérték figyelembevétele, a diszkontálás miatt a korábbi pénzáram mindig értékeesebb, mint a később keletkező. (A progresszív eljárás esetén fordított irányú a pénzáramok és adómegetakarítások lehetősége.)

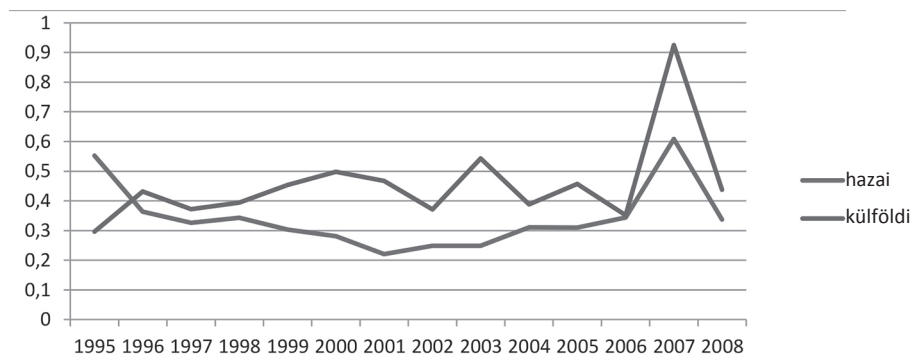
A magyar társasági adóról szóló törvény ezt az adómegetakarítási lehetőséget, illetve a különböző értékcsökkenési leírásból fakadó eltérő jelenértékek alakítását nem teszi lehetővé a Magyarországon működő cégek számára.

Az adókorrekciós tételek között alultőkésítésként megjelenő előírás a saját tőke védelmét szolgálja, illetve a beruházások hitelből való finanszírozásának szab korlátokat.

A vállalat ugyanis beruházásait saját és idegen forrásból (pl. hitelből vagy anyavállalati kölcsönből) egyaránt finanszírozhatja. Ez utóbbi esetben a finanszírozó számára fizetendő kamatot az idegen forrást igénybe vevő (leány)vállalat az adózás előtti eredmény terhére számolja el, így a társaság adóalapja is csökken, következésképpen társasági adó fizetési kötelezettsége is kisebb lesz. Ha a leírt finanszírozási konstrukció külföldi anyavállalat és hazai leányvállalat között alakul ki, akkor a külföldi tulajdonos a nyereség kivonás adóhatékonyabb módszerével tud élni. Kölcsönrel finanszírozni a leányvállalat beruházását felszámolás esetén is előnyt jelenthet, hiszen ebben az esetben a finanszírozó/befektető hitelezőnek minősül akkor is, ha egyébként anyavállalat, és követelése a kielégítési rangsorban megelőzi a tulajdonosokét.

Az anyavállalati kölcsön kamata, valójában rejtett osztaléknak tekinthető, ami adóelkerülésre illetve -megetakarításra ad módot a finanszírozónál és a finanszírozottnál egyaránt. Ennek a lehetőségnek a kiszűrését, illetve inkább mérséklését szolgálja ez az adókorrekciós tényező, ami kimondja, hogy a saját tőke háromszorosát meghaladó kötelezettségrésszre jutó kamatráfordítással az adóalapot meg kell növelni.

2. ábra: Hosszú lejáratú kötelezettségek/saját tőke 1995-2008 között magyarországi vállalatoknál hazai és külföldi bontásban

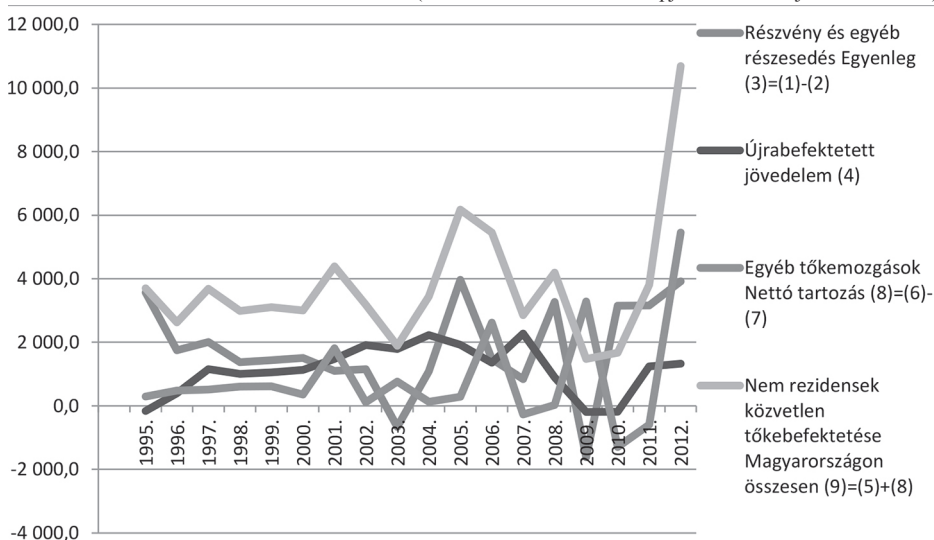
(Forrás: ECOSTAT adatbázis alapján a szerző saját szerkesztése)

Ez az előírás azonban nem tekinthető túlságosan szigorúnak. A vállalati pénzügyi elmélet és gyakorlat is a saját-idegen forrás arányára vonatkozóan maximum az egy az egyhez mértéket javasolja a vállalati vezetőknek, arról nem is beszélve, hogy a bankok ennél nagyobb eladósodottságú céget csekély valószínűséggel fognak továbbhitelezni. Persze nem is a banki hitelezésnek szól ez az adókorrekciós kitétel, hanem az anyavállala-

lati kölcsönnek. Az 2. számú ábra azonban az bizonyítja, hogy a teljes vállalati szektort tükröző adatbázis alapján számított arány (összes hosszú lejáratú idegen forrás/saját tőke) 1995 és 2008 között nem haladta meg egyszer sem az egy az egyhez mértéket, sőt az időszak jelentős részében jóval ez alatt maradt, függetlenül a tulajdonosi szerkezettől. Ugyanakkor, ha megnézzük a külföldi működőtőke beáramlás egyes komponenseinek alakulását ugyanezen időszak vonatkozásában, akkor viszont azt látjuk, hogy az egyéb tőke elnevezésű elem, mely elsősorban az anyavállalati hiteleket foglalja magában, nem elhanyagolható mértékű, bizonyos periódusokban pedig kifejezetten meghatározó a teljes működőtőke állomány értékében (3. ábra). Vagyis a külföldi anyavállalatok élnek az anyavállalati kölcsön lehetőségével, és az ebből fakadó adómegetakarítással is, igaz, a Tao törvény által meghatározott felső korlátot sosem lépik túl.

3. ábra: A Magyarországra áramló külföldi tőke elemei 1995-2012 között

(Forrás: MNB adatbázis alapján a szerző saját szerkesztése)

Szintén a nemzetközi tulajdonú vállalatoknál van kiemelt jelentősége a kapott (járó) osztalék kettős adóztatásának elkerülését célzó adóalap korrekciós tényezőnek. Az osztalékot kapó vállalat adózás előtti eredményét csökkentheti a kapott (járó) osztalék címén elszámolt összeggel, hiszen ilyenkor a vállalat egy másik belföldi, vagy külföldi személy adózott jövedelméből részesedik. Ezt az adóalap csökkentést azonban nem teszi lehetővé a törvény akkor, ha az osztalékjövedelem ellenőrzött külföldi társaságtól származik. Ellenőrzött külföldi társaságnak az alacsony adókulcsú külföldi államokban létrehozott társaságot tekintjük. Az ilyen jellegű konstrukcióknak ugyanis éppen az a célja, hogy a hazai vállalati tulajdonos adómentesen, vagy külföldön fizetett, nagyon alacsony adó mellett jusson jövedelemhez, vagyis nemzetközi szinten „optimalizálja” adóterheit, kikerülve a hazai adófizetési kötelezettséget. Ez az adókorrekciós tényező ennek megakadályozását célozza meg.

A kifejezetten nemzetközi vállalatok miatt szükségessé váló adókorrekciós tényező a transzferárak kezelésére vonatkozik. Transzferárnak nevezzük a kapcsolt vállalkozások egymás közötti ügyletei – ideértve a termékértékesítés és a szolgáltatásnyújtás valamennyi fajtáját – során alkalmazott árakat. A transzferárak pozitív vagy negatív irányú eltérítésével a tényleges piaci ártól (amilyen ellenértéket független felek egymás között érvényesítenének) lehetősége nyílik a multinacionális vállalatoknak arra, hogy a nyereségüket abban az országban működő divíziójukba csoportosítsák át, ahol alacsonyabb adókat kell a cégeknek fizetniük. A multinacionális vállalat tehát abban az országban lévő vállalatában mutatja ki profitját, ahol legalacsonyabb az adóteher, így a tőke mobilitását a nyereség mobilitásával helyettesítheti. Más szavakkal, az országok közötti adókülönbségek nem játszanak meghatározó szerepet a telephely kiválasztásakor, a külföldi befektető nem az alacsony nyereségadó miatt, hanem egyéb okok (piac mérete, alacsony termelési költségek stb.) választ egy országot működési célpontként, hiszen a transzferárak segítségével egyszerűbben is optimalizálhatja adópozícióját.

Az ilyen átcsoportosítások elkerülése érdekében, a saját adóalapjuk védelmében az országok transzferár szabályokat vezetnek be. A magyar transzferár szabályozás az OECD irányelvein alapul. A Tao. törvény a kapcsolt vállalkozások közti termékértékesítés, illetve szolgáltatásnyújtás esetében előírja, hogy a vállalat definiálja a szokásos piaci árat, méghozzá az alábbi módszerek valamelyikével

- összehasonlító árak módszere,
- vizonteladási árak módszere,
- költség és jövedelem módszer,
- ügyleti nettó nyereségen alapuló módszer,
- nyereség megosztásos módszer.

2003 óta a társaságoknak ún. transzferár dokumentációt is készíteniük kell, melyben rögzíteniük kell a szokásos piaci árat, és be kell mutatniuk a szokásos ár meghatározásánál alkalmazott módszert, valamint az azt alátámasztó tényeket és körülményeket. A transzferár dokumentáció pontos tartalmi és formai követelményeit a 22/2009. (X. 16.) PM rendelet szabályozza.

Az OECD Modellegyezmény 9. cikkelye alapján, amennyiben a kapcsolt vállalkozások egymás közötti szerződésükben magasabb vagy alacsonyabb ellenértéket alkalmaznak a szokásos piaci árnál, a kettő közötti különbözettel a vállalat adózás előtti eredményét vagy csökkentenie, vagy növelnie kell, attól függően, hogy adózás előtti eredménye nagyobb, mint a szokásos piaci ár alkalmazása mellett lett volna, vagy kisebb annál.

Mindebből úgy tűnik, hogy a magyar adószabályok kellően felkészültek és szigorúak a transzferár segítségével megvalósított adóelkerülés megakadályozására. Az empirikus tények azonban azt mutatják, hogy mindezen dokumentációs kényszer és adókorrekciós kötelezettség ellenére a multinacionális cégek megtalálják a módját annak, hogy tényleges transzferárúkról bebizonyítsák, hogy az igazából szokásos piaci ár. Ez a terület azonban olyan belső, üzleti titkokat érint, amely nem könnyen lehet a tudományos kutatás tárgya. Mégis, közvetett módon következtethetünk a tényleges helyzetre, ha elemezzük a multinacionális cégek eredményváltozásait. Erre álljon itt példának egy Magyarországon működő külföldi kiskereskedelmi lánc éves nyereségének változása!

A vállalat árbevétele 2012-ben 608 milliárd forint volt, melyből egymilliárdos mérleg szerinti nyereséget realizált. 2013-ban közel hasonló, 600 milliárdos árbevétel mellett viszont 43 milliárdos vesztesége keletkezett. Nem ismeretes semmi olyan drasztikus külső gazdasági változás, ami ezt az eredménycsökkenést indokolná. Ugyanakkor a vállalat közzétett beszámolója alapján kiderül, hogy 2012-ről 2013-ra külföldi kapcsolt vállalkozásaival szembeni kötelezettségállomány 100 milliárd forinttal nőtt, a rendkívüli ráfordítások pedig 43 milliárd forinttal emelkedtek. Ez a tény legalább is felveti a transzferárazás gyanúját (Forrás: MR/180perc | 2015. 01. 26. 08:49:00)

6. Összefoglalás

Tanulmányomban bemutattam a nemzeti számviteli szabályozások és kapcsolódó adórendszerek nemzetközi eltéréseit és ezek összefüggéseit a vállalati döntésekre. Kitértem a globalizáció felgyorsulásával, a multinacionális cégek számának növekedésével egyre sürgetőbb elvárás, a nemzetközi számviteli szabályozás adaptációjának előnyeire és hátrányaira nemzetközi és hazai vállalati megfontolásokat egyaránt figyelembe véve. Végül pedig elemeztem a jelen magyar szabályozási gyakorlatából következő szoros kapcsolatot a számviteli eredmény és társasági adóalap között, részletesebben kitérve az adóalap korrekciós tényezők vállalati hatására, melyek tükrözik a gazdaságpolitika azon kettős célkitűzését, hogy növekedjen a gazdaság, mégis elegendő forrás álljon rendelkezésre a közkiadások finanszírozására. Az empirikus tényekkel összevetve a szándékot, e kettős cél nem valósult meg maradéktalanul. A számvitel és adózás kapcsolatának vállalati működésre gyakorolt hatásának vizsgálata az IFRS-t követő beszámolási, könyvvézetési elvek alkalmazásának 2016-tól kezdődő kiszélesítése miatt, különösen aktuális és a további kutatások számára is az marad.

1. sz. táblázat: A társasági adó alapja és az adóalap módosító tényezők változása 1992-2015 között

Év	Társasági adó	Társasági adó alapját módosító tételek (TAO)			
	Általános kulcs	növelő (db)	Változások száma (db)	csökkentő (db)	Változások száma (db)
1992*	40%	15	0	10	0
1993	40%	20	10	12	4
1994	36%	20	6	16	6
1995	18%	18	2	17	8
1996	18%	17	5	20	6
1997*	18%	15	0	19	0
1998*	18%	17	3	22	4
1999*	18%	18	2	23	2
2000	18%	17	1	23	0
2001	18%	16	15	27	20

2002	18%		16	0	27	1
2003*	18%		16	5	29	6
2004	16%		16	0	30	3
2005	16%		18	3	32	4
2006	5.000.000>	5.000.000<	18	0	35	4
	10%	16%				
2007*			18	0	35	2
	10%	16%				
2008	50.000.000>	50.000.000<	18	0	33	3
	10%	16%				
2009			18	0	33	0
	10%	16%				
2010*			17	2	28	10
	10%	19%				
2011	500.000.000>	500.000.000<	17	1	27	1
	10%	19%				
2012	500.000.000>	500.000.000<	20	4	28	4
	10%	19%				
2013	500.000.000>	500.000.000<	20	1	28	3
	10%	19%				
2014	500.000.000>	500.000.000<	20	0	29	3
	10%	19%				
2015	500.000.000>	500.000.000<	20	4	29	5
	10%	19%				

(Forrás: Veres Zoltán, doktorandusz összeállítása)

